

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Spændende EU-plan om bæredygtige produkter, men vi kan og skal ikke vente på EU

Jørgensen, Michael Søgaard

Creative Commons License
CC BY-NC-SA 4.0

Publication date:
2022

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Jørgensen, M. S. (2022, jun. 9). Spændende EU-plan om bæredygtige produkter, men vi kan og skal ikke vente på EU. Ingeniøren. <https://pro.ing.dk/wastetech/holdning/spaendende-eu-plan-om-baeredygtige-produkter-men-vi-kan-og-skal-ikke-vente-paa>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning.

Spændende EU-plan om bæredygtige produkter, men vi kan og skal ikke vente på EU

Illustration: Simon Bratt/Bigstock.

I dette synspunkt sætter Michael Søgaard Jørgensen spørgsmålstegn ved EU-planen og kommer med eksempler på, hvordan der kan skabes mere fremdrift på den cirkulære front.

Michael Søgaard Jørgensen

lektor, Department of Planning, Aalborg Universitet

Synspunkt 9. juni kl. 05:00

Mange ventede spændt på, at EU i marts 2022 skulle offentliggøre

sit Sustainable Product Initiative som led i implementeringen af EU's Green Deal og EU's handlingsplan for cirkulær økonomi. Og begejstringen var stor fra mange sider, da Sustainable Products Initiative med overskriften "Making Sustainable Products the Norm" blev præsenteret.

Det er imidlertid vigtigt ikke at lade sig overvælde af EU-dokumenters flotte visioner, hvor EU-tiltag typisk fremstilles som det, der kan løse selv meget komplekse problemer. Jeg vil i det følgende redegøre for min skepsis over for EU-planen og pege på nogle initiativer, der kan sikre mere fremdrift i arbejdet med cirkulær økonomi.

EU-planens fokus

EU-planen indeholder nogle spændende tanker om et fremtidigt samfund, hvor forbrugerne har større magt ved at have adgang til mere viden om kvaliteten af produkter – f.eks. ved hjælp af en reparationscore, der kan oplyse om tilgængeligheden af reservedele og deres pris. Dermed kan forbrugerne træffe mere informerede valg i en købsituation. Endvidere vil EU fortsætte med at udvikle krav til elektriske og elektroniske produkters energieffektivitet og overveje muligheden for at stille flere krav, der kan forlænge produkternes levetid, som det i dag kendes fra krav om tilgængelige reservedele til nogle få produktgrupper som f.eks. vaskemaskiner.

Ligeledes vil EU på baggrund af erfaringerne med krav til elektriske og elektroniske produkters levetid overveje, hvordan der kan stilles krav til tekstilprodukters holdbarhed og reparérbarhed. Bygninger er det tredje produktområde, som planen fokuserer på. Der annonceres dog ikke egentlige nye tiltag i forhold til bygninger, bortset fra en hensigtserklæring om at byggevareforordningen og eco-designdirektivet skal spille bedre sammen.

Hvad kan EU-produktregulering hjælpe med?

Det er centralt at spørge hvilke problemer i forbrugssamfundet EU-produktregulering kan afhjælpe. Her må man vurdere forskellige produktgruppers karakteristika og samfundsdynamik.

For elektriske og elektroniske produkter er forældelse som følge af dyre eller umulige reparationer og nyt software centralt. De konkrete planer i EU-planen er dog stadig i vid udstrækning fokuseret på produkters energiforbrug i driftsfasen. Kun for elektriske opladere overvejes i perioden 2022-2024 udvikling af krav, der kan reducere ressourceforbrug og dermed klimabelastning ved at forlænge produktlevetiden.

EU-planen nævner dog et stort potentiale i cirkulær økonomi. Ifølge planen vil EU frem over overveje – dvs. muligvis først efter 2024 - i sine forberedende studier før udvikling af produktspecifikke krav at inkludere analyser af muligheder for at stille krav til produkternes tekniske holdbarhed og krav, der forhindrer produktforældelse gennem nyt software.

For tøj er produktforældelse mere knyttet til konstant skiftende mode og nye kollektioner end til dårlig kvalitet af tøjet, så måske er det begrænset i hvilket omfang EU-produktkrav kan løse problemet med et stort tøjforbrug. Omvendt har produktforældelse for sko i højere grad baggrund i produktkvaliteten i form af manglende muligheder for reparation af en del produkters dårlige støbte såler og mellemsåler. Her kunne man således forestille sig, at produktkrav kunne forlænge fodtøjs levetid.

Langsom udvikling af EU-regler

EU's regulering af produkter sker gennem udvikling af produktspecifikke retningslinier og krav, der udvikles i en arbejdsgruppe for det pågældende produkt. EU's egne auditorer har kritiseret, at det går alt for langsomt med udvikling af nye og opdaterede regler i eco-designdirektivet. Det forventes at tage 2-4

år at udvikle eller revidere regler for en produktgruppe, men for nogle grupper var arbejdet ikke afsluttet efter 6-7 år. For andre produktgrupper er arbejdet stoppet, fordi gruppens arbejde er blevet "overhalet" af udviklingen af nye produkter. EU's auditorer peger på, at det er nødvendigt med et mere realistisk forhold mellem ambitioner og ressourcer. En af grundene til det langsomme arbejde er, at producenter har forskellige interesser i hvordan reglerne for en produktgruppe skal udformes, samtidig med at også europæiske miljøorganisationer lobbyer for deres miljøkrav.

Artiklen fortsætter efter annoncen

Det var gennem et sådant lobbyarbejde, at det overhovedet lykkedes at få krav om længere produktlevetid indføjet i codesign-reglerne for fire produktgrupper i form af krav om tilgængelige reservedele (med ikrafttræden i 2021). Erhvervsorganisationer modsatte sig oprindeligt kravene og kun ville drøfte krav til produkternes genanvendelighed.

Muligheden for at lave horisontale regler, dvs. regler der f.eks. kunne gælde alle elektriske og elektroniske produkter nævnes i planen. Derved kunne ny regulering gennemføres hurtigere, men anvendelse af sådanne horisontale regler er endnu ikke besluttet.

Reglerne gælder kun for nye produkter

En begrænsning i EU-planen er, at den fokuserer på nye produkter og ikke på de produkter vi allerede har i vores husholdninger. Dvs. planen skaber ikke grundlag for at sikre vores produkter længere levetid gennem eksempelvis bedre reparationsmuligheder. Et forslag om en sådan regulering ville højst sandsynligt blive betragtet som regulering med tilbagevirkende kraft og ikke få opbakning fra erhvervsorganisationer. Men indblik i brugererfaringer og forekomster af fejl og måske forkert brug kunne faktisk give virksomheder en unik viden med relevans for fremtidig produktudvikling.

Det indre marked centralt i EU-planen

EU's produktregulering har som centralt mål at sikre, at det indre marked fungerer, således at produkter godkendt i et land kan sælges i alle andre EU-lande. Ønsket om ensrettede regler i alle EU-lande kan både have positive og negative konsekvenser for miljøkrav. Den nye EU-plan nævner udvikling af et EU-reparationsindeks som mulig fremtidig regulering, fordi Frankrig har indført et sådant indeks for nogle produktgrupper. Ideen om et EU-reparationsindeks viser således, at fremsynede lande kan gøre reguleringen for hele EU mere ambitiøs.

Danmark går ikke foran

Danmark er ikke et af de lande, der går foran i udvikling af produktregulering. Ambitionen i den danske handlingsplan for cirkulær økonomi er i vid udstrækning koblet til national implementering af EU-regulering – bl.a. dansk implementering af EU's krav om indførelse af modulerede affaldsafgifter som del af udvidet producentansvar som strategi for at påvirke fremtidig produktudvikling. Nationale tiltag som eksempelvis fradrag for udgifter til reparationer eller en længere reklamationsperiode er blevet afvist, selvom andre EU-lande allerede har indført sådanne tiltag.

Civilsamfundet vigtigt for fremskridt

Langsom udvikling af EU's produktregulering og dens fokus på nye produkter betyder, at vi ikke skal foregøgle os selv, at EU-planen ændrer grundlæggende ændrer ved forbrugssamfundet. Men hvilke strategier kan så give et stærkere fokus på produktlevetid?

V2 ANALYTICS Ny konference om effektiv anvendelse af data, strategisk overblik og hands-on erfaring

Det nationale og internationale netværk af repair cafeer og lignende reparationsinitiativer har i løbet af de seneste år opbygget et stærkt netværk og opbygget en stor mængde data om muligheder og barrierer for at reparere konkrete produkter. Denne viden kan blive ekstrem vigtig, hvis den gøres offentlig og anvendes til at sætte fokus på produkters reparérbarhed og derigennem påvirke forbrugeres valg i købsituationer. Måske kan denne viden også gøre producenter og forhandlere interesseret i at konkurrere på bedre og billigere reparationsmuligheder. Samtidig er det vigtigt, at de nævnte civilsamfundsorganisationer får offentlig støtte, så de kan deltage med et konkret og kritisk perspektiv i udviklingen af EU's produktregulering og kan gøres deres viden lettere tilgængelig for borgerne.